CBSE Test Paper 03
Ch-7 सौहार्दं प्रकृतेः शोभा

1. **अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत।**
   सिंहः- (क्रोधेन गर्जन्) भोः! अहं वनराजः किं भयं न जायते? किमर्थं मामेवं तुदन्ति सर्वे मिलित्वा?
   एकः वानरः- यतः त्वं वनराजः भवितुं तु सर्वथाऽयोग्यः। राजा तु रक्षकः भवति परं तु भक्षकः। अपि च स्व रक्षायामपि समर्थः नासि तर्हि कथमस्मान् रक्षिष्यसि?
   अन्यः वानरः- किं न श्रुतां त्वया पञ्चतन्त्रोक्तिः

   I. **एकपदेन उत्तरत-**
      i. कः कथयति अहं वनराजः अस्मि?
      ii. सिंह किं कुर्वन् अवदत्?
   II. **पूर्णवाक्येन उत्तरत-**
      i. वानरः सिंहम् किम् कथयति?
   III. **भाषिककार्यम्-**
      i. 'पीडयन्ति' इति अर्थे कि पदं प्रयुक्तम्?
         (क) किमर्थम्
         (ख) जायते
         (ग) तुदन्ति
         (घ) मिलित्वा
      ii. 'भक्षकः' इति विपर्ययपदं कि प्रयुक्तम्?
         (क) समर्थः
         (ख) रक्षकः
         (ग) योग्यः
         (घ) वनराजः
      iii. 'त्वया' इति कर्तृपदस्य क्रियापदम् किम्?
         (क) श्रुता
         (ख) रक्षिष्यसि
         (ग) जायते
         (घ) गर्जन्

2. **अधोलिखित श्लोकानाम् भावर्थम् मञ्जूषायाः सहायतया उचित-क्रमेण पूरयत्।**
   यदि न स्यान्नरपतिः सम्यङ्नेता ततः प्रजा।
   अकर्णधारा जलधौ विप्लवेतेह नौरिव।।

भावार्थः- अस्य भावोऽस्ति यत् यदि प्रजायाः उत्तमः (i)__________ नृपः न भवेत् तदा तस्य प्रजा कर्णों (ii)__________ जलयुक्ते (iii)__________ विप्लवन्ती नौका इव (iv)_________ निमज्जति।

मञ्जूषा- संसारसागरे, नेता, यावत्, सागरे

3. **स्थूलपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-**

   i. परस्परविवादतः **प्राणिनां** हानिः जायते।
   ii. मयूरस्य **पिच्छानाम्** सौन्दर्यं अपूर्वं अस्ति।
   iii. **त्रैलोक्ये** मयूरस्य सदृशः कोऽपि नास्ति।
   iv. **व्याघ्रचित्रकौ** योग्यौ स्तः।

4. **अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारेण योजयत-**

   i. सिंहः क्रोधेन गर्जति अहम् वनराजः अस्म्।
   ii. बकः कथयति अहम् अविचलः ध्यानमग्नः अस्तः अहम् योग्यः।
   iii. वानरः कथयति राजा तु रक्षकः भवति परं भवान् तू भक्षकः।
   iv. सिंहस्य दुर्वस्थाम् दृष्ट्वा सर्वे जीवाः हसन्ति।
   v. मयूरः कथयति मम पिच्छानामपूर्वं सौन्दर्यम् अतः अहमेव योग्यः।
   vi. पिकः कथयति अहम् मधुभाषिणी अतः अहमेव योग्यः।
   vii. ततः काकं प्रवेशं कृत्वा कथयति अहमेव योग्यः।
   viii. गजः कथयति अहं विशालकायः बलशाली पराक्रमी अतः अहम् योग्यः अस्मि।

5. **अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारेण योजयत-**

   i. वनस्य समीपे एका नदी वहति।
   ii. अपरः वानरः सिंहस्य कर्णमाकृष्यति।
   iii. सिंहः क्रुद्धः भवति।
   iv. एवमेव वानराः वारं वारं सिंहम् तुदन्ति।
   v. एक सिंह सुखेन विश्रामं करोति।
   vi. सः तम् प्रहर्तुमिच्छति।
   vii. एकः वानरः तस्य पुच्छं धुनोति।
   viii. वानरः कुर्दित्वा वृक्षमारोहति।

CBSE Test Paper 03
Ch-7 सौहार्दं प्रकृतेः शोभा

Answer

1. I. (i) सिंह
      (ii) क्रोधेन गर्जन्
   II. (iii) वानरः सिंहम् कथयति त्वं तु वनराजः भवितुम् तु सर्वथाऽयोग्यः। राजा तु रक्षकः भवति परं भवान् भक्षकः।
   III. (i) (ग) तुदन्ति
      (ii) (ख) रक्षकः
      (iii) (क) श्रुता

2. i. नेता, ii. यावत्, iii. सागरे, iv. संसारसागरे

3. i. केषाम्, ii. केषाम्, iii. कुत्र, iv. कौ

4. i. सिंहस्य दुर्वस्थाम् दृष्ट्वा सर्वे जीवाः हसन्ति।
   ii. सिंहः क्रोधेन गर्जति अहम् वनराजः अस्म्।
   iii. वानरः कथयति राजा तु रक्षकः भवति परं भवान् तू भक्षकः।
   iv. ततः काकं प्रवेशं कृत्वा कथयति अहमेव योग्यः।
   v. पिकः कथयति अहम् मधुभाषिणी अतः अहमेव योग्यः।
   vi. गजः कथयति अहं विशालकायः बलशाली पराक्रमी अतः अहम् योग्यः अस्मि।
   vii. बकः कथयति अहम् अविचलः ध्यानमग्नः अतः अहम् योग्यः।
   viii. मयूरः कथयति मम पिच्छानामपूर्वं सौन्दर्यम् अतः अहमेव योग्यः।
5. i. वनस्य समीपे एका नदी वहति।
   ii. एक सिंह सुखेन विश्रामं करोति।
   iii. एकः वानरः तस्य तुच्छ धुनोति।
   iv. सिंहः कुद्ध भवति।
   v. सः तम् प्रहर्तुमिच्छति।
   vi. वानरः कुर्दित्वा वृक्षमारोहति।
   vii. अपरः वानरः सिंहस्य कर्णमाकृष्यति।
   viii. एवमेव वानराः वारं वारं सिंहम् तुदन्ति।